

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura we Wrocławiu

LWR.411.002.02.2017
R/17/001

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura we Wrocławiu
ul. Marszałka J. Piłsudskiego 15/17, 50-044 Wrocław
T +48 71 711 83 00, F +48 71 711 83 50
lwr@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli

R/17/001 – Wykonywanie obowiązków przez kuratorów sądowych¹

Jednostka
przeprowadzająca
kontrolę

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

Kontrolerzy

1. Krzysztof Całka, doradca ekonomiczny
upoważnienie do kontroli nr LWR/65/2017 z dnia 9 marca 2017 r.
2. Jakub Mucha, specjalista kontroli państwowej
upoważnienie do kontroli nr LWR/66/2017 z dnia 9 marca 2017 r.
3. Grzegorz Fikus, specjalista kontroli państwowej
upoważnienie do kontroli nr LWR/67/2017 z dnia 9 marca 2017 r.

(dowód: akta kontroli str. 1-6)

Jednostka
kontrolowana

Sąd Rejonowy w Opolu (dalej także: Sąd)

Kierownik jednostki
kontrolowanej

Hubert Frankowski, Prezes Sądu Rejonowego w Opolu (dalej także: Prezes Sądu)

(dowód: akta kontroli str. 7-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności²

Ocena ogólna

Kuratorzy sądowi Sądu Rejonowego w Opolu na ogół prawidłowo wywiązywali się z powierzonych im obowiązków związanych z wykonywaniem orzeczeń sądu oraz innych zadań zleconych przez uprawnione podmioty³. Dla realizacji tych zadań, zapewniono w Sądzie właściwe warunki pracy, niezbędny sprzęt biurowy, a także komputerowy. Prawidłowo również zorganizowano pracę dwóch Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej⁴, a wykonywanie działań niezbędnych dla ich właściwego funkcjonowania powierzono powołanym kierownikom tych Zespołów.

W związku z wpływającymi orzeczeniami, kuratorzy sądowi prowadzili sprawy mające na celu ich wykonanie, a także realizowali powierzone im wywiady środowiskowe. W zakresie wynikającym z prowadzonych spraw, kuratorzy w szczególności składali do sądu stosowne wnioski, brali udział w posiedzeniach wykonawczych sądu, uczestniczyli w realizacji ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*⁵ m.in. poprzez zaangażowanie w pracę zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych.

W badanym okresie realizowano zadania związane z nadzorem i kontrolą nad działalnością kuratorów sądowych, a także podejmowano działania mające na celu koordynację ich pracy.

¹ Okres objęty kontrolą: lata 2014-2017 do dnia zakończenia kontroli.

² Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

³ Np. dyrektora zakładu karnego.

⁴ I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach karnych (dalej także: I Zespół lub I ZKSS) oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich (dalej także: II Zespół lub II ZKSS).

⁵ Dz. U. z 2015 r., poz. 1390.

Wskazać jednocześnie należy, iż Kierownicy I i II Zespołu prawidłowo wywiązywali się, z obowiązku przedkładania wymaganych przepisami prawa sprawozdań, a także pozostałych dokumentów o charakterze informacyjnym.

Najwyższa Izba Kontroli wskazuje jednakże, iż w toku kontroli stwierdzono nieprawidłowości polegające w głównej mierze na: **[1]** niezgodnym z wymogami, określonymi w załączniku do rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 9 czerwca 2003 r. w sprawie standardów obciążenia pracą kuratora zawodowego⁶ (dalej: *Standardy*), obciążeniem pracy kuratorów zawodowych, tj. występowaniu przypadków obciążenia wyższego jak i niższego niż wymagane; **[2]** niedochowywaniu wszystkich wymogów wynikających z aktów wykonawczych dotyczących pracy kuratorów sądowych; **[3]** braku bieżącego poświadczania ważności legitymacji kuratorów społecznych; **[4]** niezgodnym z wymogami proceduralnymi, wynikającymi z ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. *Kodeks postępowania administracyjnego*⁷ (dalej: *kpa*), przekazywaniu skarg na działalność kuratorów sądowych - do właściwego w tej sprawie kuratora okręgowego; **[5]** wskazywaniu w kierowanej przez kuratorów zawodowych korespondencji nieaktualnej podstawy prawnej bądź nieprawidłowych pouczeń o obowiązkach kuratorów społecznych.

W wyniku kontroli sformułowano również uwagi dotyczące: **[1]** ryzyka niezapewnienia bezpieczeństwa przetwarzania danych osobowych przez kuratorów społecznych, w tym przetwarzania danych tzw. wrażliwych, w związku z wykorzystywaniem przez nich prywatnego sprzętu komputerowego w czynnościach służbowych; **[2]** obciążenia pracą kuratorów zawodowych. Zgodnie z § 2 *Standardów*, klasyfikacja ta nie obejmuje m.in. przeprowadzania wywiadów środowiskowych, których w latach 2014-2016 kuratorzy zawodowi I i II ZKSS przeprowadzili łącznie 11 119, co stanowiło istotny udział w realizowanych zadaniach; **[3]** w sprawozdaniach związanych ze sprawowaniem dozoru kuratorzy sądowi w odniesieniu do części zagadnień zawartych w tym dokumencie (inteligencji, osobowości oraz postawy i sposobu myślenia dozorowanego) odnotowywali, że nie posiadali odpowiednich narzędzi lub kompetencji do merytorycznego ich wypełnienia; **[4]** nieodnotowywania wywiązywania się z obowiązku żądania przez kuratora sądowego od dozorowanego wymaganego kontaktu telefonicznego; **[5]** niewyegzekwowania od podmiotów, w których wykonywana była nieodpłatna kontrolowana praca na cele społeczne oraz praca społecznie użyteczna harmonogramów pracy skazanych/ukaranych; **[6]** nieodnotowywania dat niektórych wykonywanych czynności; **[7]** przyjętego trybu przedkładania sądowi sprawozdań; **[8]** niedochowania terminu na powierzenie kuratorowi sądowemu sprawowania nadzoru oraz nawiązania pierwszego kontaktu z podopiecznym ze względu na zindywidualizowane okoliczności sprawy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Zapewnienie warunków dla prawidłowej realizacji zadań kuratorów sądowych

Opis stanu faktycznego

W Sądzie, w okresie objętym kontrolą, funkcjonowały dwa zespoły kuratorskiej służby sądowej: I Zespół wykonujący orzeczenia w sprawach karnych oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich. W badanym okresie w I i II ZKSS zatrudnionych było łącznie 32

⁶ Dz. U. z Nr 116, poz. 1100.

⁷ Dz. U. z 2016 r., poz. 23 ze zm.

kuratorów zawodowych (po 16 kuratorów zawodowych w każdym Zespole, w tym kierownik każdego Zespołu). Obsługę administracyjną Zespołów zapewniało łącznie dwóch pracowników (po jednym pracowniku każdego z sekretariatów).

Kuratorzy zawodowi I i II Zespołu zajmowali łącznie 19 pomieszczeń⁸ zlokalizowanych na trzecim piętrze budynku Sądu.

Na potrzeby I ZKSS wykorzystywanych było dziewięć pomieszczeń, w tym: pomieszczenie kierownika, sześć pomieszczeń zajmowanych przez kuratorów zawodowych⁹, pomieszczenie sekretariatu oraz pomieszczenie gospodarcze¹⁰. Do dyspozycji II ZKSS pozostawało również dziewięć pomieszczeń, w tym: pomieszczenie kierownika, sześć pomieszczeń zajmowanych przez kuratorów zawodowych¹¹, pomieszczenie sekretariatu oraz tzw. pokój zabaw¹². Ponadto do dyspozycji I i II Zespołu pozostawało wspólne pomieszczenie socjalne. W korytarzu prowadzącym do pomieszczeń umiejscowione były kamery monitoringu.

Pomieszczenia kierowników, sekretariatów oraz zajmowane przez kuratorów zawodowych wyposażone były w sprzęt biurowy, teleinformatyczny i meble biurowe. Każdy z kuratorów zawodowych wyposażony został w komputer przenośny. Kuratorzy nie dysponowali natomiast służbowymi telefonami komórkowymi.

(dowód: akta kontroli str. 15-41, 69-71, 91, 203-204, 209-210)

Kierownik I Zespołu zwracała się w badanym okresie trzykrotnie do Prezesa bądź Dyrektora Sądu Rejonowego w zakresie spraw dotyczących warunków realizacji wykonywanych zadań, w tym: **[1]** w dniu 22 grudnia 2014 r., o rozważenie zapewnienia środków umożliwiających zdezynfekowanie biurek i pokoi kuratorów zawodowych, w celu zminimalizowania zagrożeń wynikających z kontaktów z osobami chorującymi. W związku z powyższym przeprowadzono dezynfekcję biurek i krzeseł jednego z pokoi zajmowanych przez kuratorów zawodowych, a ponadto I Zespół otrzymał chusteczki myjąco-dezynfekujące; **[2]** w dniu 22 stycznia 2015 r., z zapytaniem o możliwość udostępnienia pomieszczenia do przeprowadzenia badań na obecność alkoholu oraz środków odurzających lub substancji psychotropowych w organizmie. W związku z powyższym w lipcu 2015 r. Dyrektor Sądu, po rozpoznaniu sytuacji lokalowej, poinformował, że takie badania mogą być przeprowadzane w pomieszczeniu gospodarczym, sąsiadującym z pomieszczeniami zajmowanymi przez kuratorów; **[3]** w dniu 19 stycznia 2016 r., w przedmiocie zawarcia umowy z placówką wykonującą badania laboratoryjne na obecność alkoholu we krwi. W rezultacie 8 lipca 2016 r. podpisana została umowa o wykonanie badań diagnostycznych z zakresu toksykologii z placówką medyczną z terenu Opola¹³.

Kierownik II Zespołu w badanym okresie nie zwracała się z wnioskami bądź propozycjami rozwiązań w zakresie warunków dla prawidłowej realizacji zadań przez kuratorów sądowych do Prezesa Sądu, Kuratora Okręgowego, samorządu kuratorskiego etc.

(dowód: akta kontroli str. 71-87, 205)

⁸ Łączna powierzchnia pomieszczeń wynosiła 320,6 m².

⁹ Od jednej do trzech osób w pomieszczeniu.

¹⁰ Od 2015 r. Pomieszczenie bez okna z dostępem do bieżącej wody. Wg oświadczenia kierownika I Zespołu przeznaczone ono było do ewentualnego przeprowadzenia badań na obecność alkoholu i środków odurzających w organizmach podsądnych.

¹¹ Od dwóch do czterech osób w pomieszczeniu.

¹² Wg oświadczenia kierownika II Zespołu pomieszczenie wykorzystywane do przeprowadzania rozmów z osobami objętymi nadzorem (dziećmi).

¹³ Umowa nr 235/2016 z dnia 8 lipca 2016 r. obowiązująca do 31 grudnia 2016 r.

Ustalono
nieprawidłowości

Uwaga dotycząca
badanej działalności

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Kuratorzy społeczni wykonując obowiązki związane z powierzonymi im zadaniami wykorzystywali prywatny sprzęt komputerowy. NIK zauważa, że takie rozwiązanie, w sytuacji prowadzenia przez kuratorów społecznych spraw związanych z przetwarzaniem danych osobowych podopiecznych, w tym możliwości przetwarzania danych tzw. wrażliwych (dotyczących m.in. stanu zdrowia, nałogów, skazań)¹⁴, stwarza ryzyko niezapewnienia bezpieczeństwa ich przetwarzania.

(dowód: akta kontroli str. 1117-1118, 1284)

Ocena cząstkowa

Warunki biurowe, które zapewniono kuratorom w Sądzie, a także ich wyposażenie w sprzęt techniczny, umożliwiło kuratorom zawodowym wykonywanie powierzonych im zadań.

2. Organizacja pracy kuratorów sądowych oraz obsada kadrowa zespołów kuratorskie służby sądowej

Opis stanu
faktycznego

Zarządzeniem nr 20/11 z dnia 8 września 2011 r. Prezes Sądu utworzył sekretariaty I i II Zespołu, którym stosownie do art. 42 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. o kuratorach sądowych¹⁵ powierzono wykonywanie czynności z zakresu obsługi biurowej Zespołów. W obu sekretariatach w okresie objętym kontrolą zatrudniono po jednej osobie, na stanowiskach starszego sekretarza sądowego.

(dowód: akta kontroli str. 88, 208, 211-212, 318-322)

Zarówno kuratorzy I jak i II Zespołu pełnili dyżury w siedzibie Sądu dwa razy w tygodniu. W pozostałych dniach tygodnia realizowane w systemie zadaniowym czynności prowadzone były na ogół poza siedzibą Sądu.

(dowód: akta kontroli str. 88-91, 201, 206-207)

W badanym okresie nie wprowadzono zasadniczych zmian w rejonach przyporządkowanych kuratorom zawodowym. Niemniej w 2014 r., w I Zespole dokonano zmian w referatach kuratorów w związku z przeniesieniem jednego z kuratorów z II do I Zespołu, w miejsce kuratora, który przeszedł na emeryturę, a w konsekwencji do II Zespołu przeniesiono kuratora zawodowego z Sądu Rejonowego w Nysie. Ponadto w związku z przejściem na emeryturę (w 2015 r.) kuratora zawodowego z II Zespołu przeniesiono kuratora zawodowego z Sądu Rejonowego w Strzelcach Opolskich. W 2017 r. wprowadzono zmiany w rejonach kuratorów zawodowych, których sołectwa zostały włączone do administracyjnych granic miasta Opola.

(dowód: akta kontroli str. 88-91, 202, 206, 208, 213)

W latach 2014-2016 limit etatów w I i II Zespole wynosił po 16 kuratorów zawodowych (w tym Kierownicy Zespołu). W I Zespole do dnia 31 maja 2016 r. dwunastu kuratorów posiadało stopień kuratora specjalisty, a czterech stopień starszego kuratora zawodowego¹⁶. Od dnia 1 czerwca 2016 r. 13 kuratorów zawodowych posiadało stopień kuratora specjalisty, a trzech stopień starszego kuratora zawodowego. W II Zespole w 2014 r. 15 kuratorów zawodowych posiadało stopień kuratora specjalisty i jeden starszego kuratora zawodowego, natomiast od

¹⁴ Tj. danych osobowych, o których mowa w art. 27 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2016 r., poz. 922).

¹⁵ Dz. U. z 2014 poz. 795 ze zm.

¹⁶ W art. 7 ustawy o kuratorach sądowych ustalono następujące stopnie służbowe dla kuratorów zawodowych: [1] kurator zawodowy, [2] starszy kurator zawodowy, [3] kurator specjalista.

1 września 2015 r. było 14 kuratorów w stopniu kuratora specjalisty i dwóch starszych kuratorów zawodowych.

(dowód: akta kontroli str. 88-92, 207, 209-210)

W toku kontroli badaniem objęto zgodność faktycznego obciążenia pracą kuratorów zawodowych, według stanu na dzień 31 grudnia trzech kolejnych lat, tj. 2014, 2015 i 2016, z wymogami określonymi w *Standardach*. W akcie tym określono dla kuratorów dla dorosłych i rodzinnych po cztery kategorie spraw, dla których ustalono limity obciążenia, które powinny być spełnione jednocześnie. Analiza kontrolna¹⁷ wykazała, że w I Zespole:

- a) na dzień 31 grudnia 2014 r. faktyczne obciążenie liczbą spraw kuratorów zawodowych w I ZKSS zgodne było ze *Standardami* (we wszystkich kategoriach)¹⁸ w przypadku dziewięciu z 15 kuratorów zawodowych (60,0%), natomiast w II ZKSS w przypadku każdego z kuratorów zawodowych nie było zgodne ze *Standardami*, w co najmniej jednej kategorii spraw¹⁹.
- b) na dzień 31 grudnia 2015 r. faktyczne obciążenie liczbą spraw kuratorów zawodowych w I i II ZKSS zgodne było ze *Standardami* (we wszystkich kategoriach) w przypadku dwóch z 15 kuratorów zawodowych (13,3%) w obu Zespołach.
- c) na dzień 31 grudnia 2016 r. faktyczne obciążenia sprawami kuratorów zawodowych w I ZKSS w przypadku każdego z kuratorów zawodowych nie było zgodne ze *Standardami* (w co najmniej jednej kategorii spraw), natomiast w II ZKSS zgodne było ze *Standardami* w przypadku 10 z 14 kuratorów zawodowych²⁰ (71,4%).

(dowód: akta kontroli str. 340-342, 383-385)

Przeprowadzona analiza wykazała, że każdy z kuratorów zatrudnionych w I i II ZKSS spełniał wymóg określony w art. 5 ust. 1 pkt 4 ustawy o *kuratorach sądowych*, zgodnie z którym kuratorem sądowym może być mianowany ten, kto ukończył wyższe studia magisterskie z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych albo inne wyższe studia magisterskie i studia podyplomowe z zakresu nauk pedagogiczno-psychologicznych, socjologicznych lub prawnych.

(dowód: akta kontroli str. 90-92, 230-232)

Kuratorzy zawodowi uczestniczyli w latach 2014-2016 w różnorodnych formach szkoleniowych (szkoleniach, naradach, spotkaniach, konferencjach), których liczba w przypadku poszczególnych kuratorów zawodowych była zróżnicowana i wynosiła od ośmiu do 32 w I ZKSS oraz od czterech do 10 w II ZKSS. Szkolenia te dotyczyły zagadnień ściśle związanych z wykonywaniem zadań przez kuratorów sądowych (np. wykonywania orzeczeń w sprawach karnych; wykonywania dozoru elektronicznego; zagadnień z metodyki pracy rodzinnego kuratora zawodowego; mediacji i przeciwdziałania przemocy domowej), jak również zagadnień o charakterze interdyscyplinarnym (np. zarządzania stresem; profesjonalnej obsługi klienta). Pracownik sekretariatu I ZKSS uczestniczył w czterech szkoleniach,

¹⁷ W poniższej analizie nie uwzględniono Kuratorów zawodowych będących Kierownikami I i II Zespołu ze względu na fakt, że zgodnie z art. 41 ust. 2 w zw. z ust. 1 ustawy o *kuratorach sądowych* Kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w zakresie działań zespołu.

¹⁸ Tj. w przypadku liczby: [1] dozorów własnych; [2] dozorów powierzonych; [3] innych spraw; [4] spraw razem, w tym spraw własnych.

¹⁹ Tj. w przypadku liczby: [1] nadzorów własnych; [2] nadzorów powierzonych; [3] innych spraw; [4] spraw razem, w tym spraw własnych.

²⁰ Jeden z kuratorów zawodowych korzystał z urlopów związanych z rodzicielstwem.

z których jedno dotyczyło obsługi systemu informatycznego Kurator 2 – wykorzystywanego do bieżącego funkcjonowania sekretariatu. Pracownik sekretariatu II ZKSS uczestniczył w dwóch szkoleniach: dotyczącego walki ze stresem oraz obsługi systemu Kurator 2.

(dowód: akta kontroli str. 107-143, 233-239)

W latach 2014-2016 odnotowano cztery przypadki agresji w stosunku do kuratorów lub przypadki ataku zwierząt domowych na kuratorów I Zespołu. W wyniku zdarzeń: **[a]** z dnia 20 sierpnia 2014 r. kurator został pogryziony przez psa; **[b]** z dnia 1 marca 2016 r. w jednym przypadku zniszczeniu uległ przedmiot będący własnością kuratora. W pozostałych dwóch przypadkach sytuacje te nie skutkowały obrażeniami fizycznymi lub uszkodzeniem mienia kuratorów. W przypadku II Zespołu w badanym okresie nie odnotowano przypadków agresji bądź ataku zwierząt domowych na kuratorów. W 2016 r. 28 kuratorów (po 14 kuratorów zawodowych I i II Zespołu) uczestniczyło w szkoleniu zorganizowanym przez Dyrektora Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z zakresu bezpieczeństwa pracy kuratora sądowego w kontakcie z psem.

Zespoły nie skorzystały z możliwości objęcia kuratorów sądowych systemem personalnego monitoringu kuratorów mającego na celu poprawienie bezpieczeństwa ich pracy.

(dowód: akta kontroli str. 144-146, 240, 432-741)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Obciążenie pracą kuratorów zawodowych I i II Zespołu było niezgodne z wymogami *Standardów* w co najmniej jednej kategorii spraw, tj. polegało zarówno na wystąpieniu przypadków obciążenia wyższego jak i niższego niż wymagane i według stanu na dzień:

- 31 grudnia 2014 r. w przypadku dziewięciu z 15 kuratorów zawodowych I Zespołu²¹ oraz wszystkich 15 kuratorów zawodowych II Zespołu²².
- 31 grudnia 2015 r. w przypadku 13 z 15 kuratorów zawodowych I Zespołu²³ oraz 13 z 15 kuratorów zawodowych II Zespołu²⁴.

²¹ W tym w kategorii: [1] dozorów własnych w przypadku trzech kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 20 do 35), tj. wynosiło 17, 19 i 19; [2] dozorów powierzonych w przypadku trzech kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 30 do 60), tj. wynosiło od 24 do 29; [3] innych spraw w przypadku sześciu kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 50), tj. wynosiło od 52 do 69; [4] razem wszystkie sprawy w przypadku trzech kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 120), tj. wynosiło od 128 do 138.

²² W tym w kategorii: [1] nadzorów własnych w przypadku jednego kuratora zawodowego obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit od 15 do 25), tj. wynosiło 26; [2] nadzorów powierzonych w przypadku sześciu kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 20 do 40), tj. wynosiło od 8 do 19; [3] innych spraw w przypadku dziewięciu kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 50), tj. wynosiło od 53 do 92; [4] razem wszystkie sprawy w przypadku ośmiu kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 100), tj. wynosiło od 101 do 129, w tym spraw własnych w przypadku wszystkich kuratorów zawodowych było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 50) i wynosiło od 65 do 111.

²³ W tym w kategorii: [1] dozorów własnych w przypadku jednego kuratora zawodowego obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 20 do 35), tj. wynosiło 19; [2] kategorii dozorów powierzonych w przypadku dwunastu kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 30 do 60), tj. wynosiło od 18 do 29; [3] innych spraw w przypadku 10 kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 50), tj. wynosiło od 51 do 79; [4] razem wszystkie sprawy w przypadku czterech kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w Standardach (limit do 120), tj. wynosiło od 124 do 137.

²⁴ W tym w kategorii: [1] nadzorów własnych w przypadku jednego kuratora zawodowego obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 15 do 25), tj. wynosiło jeden; [2] nadzorów powierzonych w przypadku siedmiu kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w Standardach (limit od 20 do 40), tj. wynosiło od 13 do 19, zaś w jednym przypadku było wyższe i wynosiło 51; [3] innych spraw w przypadku

- 31 grudnia 2016 r. wszystkich 15 kuratorów zawodowych I Zespołu²⁵ oraz czterech z 14 kuratorów zawodowych II Zespołu²⁶.

Kierownik I ZKSS wyjaśniła m.in., że dotrzymanie limitów określonych w *Standardach* w praktyce nie było możliwe ze względu na szereg czynników takich jak: okresowy zwiększony wpływ spraw dotyczących jednego skazanego/ukaranego lub okresowe zakończenie większej liczby spraw. Dodała również, że niezasadne było ciągle przekazywanie spraw pomiędzy kuratorami, bowiem wpływa to negatywnie na procesy resocjalizacji, a przy tym obciążenie poszczególnych kuratorów w ciągu roku jest bardzo zmienne.

Kierownik II ZKSS wyjaśniła m.in., że z uwagi na ciągły ruch spraw nie ma możliwości dokonania takiego podziału terenowego na poszczególnych kuratorów zawodowych, aby kuratorzy byli zawsze równomiernie obciążeni nadzorami i innymi sprawami. Wskazała ponadto, że trudno było zachować sztywny limit obciążenia nadzorami osobistymi kuratorów, na co wpływ miało np. spodziewane zakończenie nadzorów, okresowy niski wpływ spraw, ich bieżący ruch czy też absencje w pracy. Również wpływ na stopień obciążenia w ww. okresie (przekroczenie i spadek) sprawami z kategorii inne spowodowany był prowadzeniem, a następnie zaprzestaniem prowadzenia czynności w rodzinach zastępczych oraz małoletnich umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, a także w sprawach dotyczących opieki i kurateli.

(dowód: akta kontroli str. 340-342, 351-352, 355, 383-385, 390-391, 393-396, 401-402)

Uwaga dotycząca badanej działalności

NIK zauważa, że obciążenie pracą kuratorów zawodowych, zgodnie z § 2 *Standardów*, nie obejmuje m.in. przeprowadzania wywiadów środowiskowych, których w latach 2014-2016 kuratorzy zawodowi I i II ZKSS przeprowadzili łącznie 11 119, co stanowiło istotny udział realizowanych zadań.

Ocena cząstkowa

Prawidłowo zorganizowano pracę dwóch Zespołów Kuratorskiej Służby Sądowej²⁷, a wykonywanie działań niezbędnych dla ich prawidłowego funkcjonowania powierzono powołanym kierownikom tych Zespołów. Niemniej w wyniku kontroli stwierdzono nieprawidłowość dotyczącą niezgodnego ze *Standardami* obciążenia pracy kuratorów zawodowych.

3. Realizacja przez kuratorów sądowych powierzonych im zadań

Opis stanu faktycznego

W latach 2014-2016 do I Zespołu wpłynęły łącznie 4 774 sprawy: w tym w 2014 r. – 1 444, w 2015 r. – 1 688 oraz w 2016 r. – 1 587. Największy udział wśród tych spraw stanowiły sprawy związane z wykonywaniem dozoru (łącznie wpłynęło 1 197

trzech kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w *Standardach* (limit do 50), tj. wynosiło od 54 do 68; [4] razem wszystkie sprawy w przypadku jednego kuratora zawodowego obciążenie było wyższe niż wskazane w *Standardach* (limit do 100), tj. wynosiło 113, w tym spraw własnych w przypadku dwunastu kuratorów zawodowych było wyższe niż wskazane w *Standardach* (limit do 50) i wynosiło od 54 do 90.

²⁵ W tym w kategorii: [1] dozorów własnych w przypadku dwóch kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w *Standardach* (limit od 20 do 35), tj. wynosiło 14 i 17; [2] kategorii dozorów powierzonych w przypadku wszystkich 15 kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w *Standardach* (limit od 30 do 60), tj. wynosiło od 9 do 27; [3] innych spraw w przypadku 11 kuratorów zawodowych obciążenie było wyższe niż wskazane w *Standardach* (limit do 50), tj. wynosiło od 51 do 87; [4] razem wszystkie sprawy w przypadku jednego kuratora zawodowego obciążenie było wyższe niż wskazane w *Standardach* (limit do 120), tj. wynosiło 134.

²⁶ W tym w kategorii: [1] nadzorów własnych w przypadku jednego kuratora zawodowego obciążenie było niższe niż wskazane w *Standardach* (limit od 15 do 25), tj. wynosiło 14; [2] nadzorów powierzonych w przypadku czterech kuratorów zawodowych obciążenie było niższe niż wskazane w *Standardach* (limit od 20 do 40), tj. wynosiło od 15 do 19.

²⁷ I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach karnych (dalej: I Zespół lub I ZKSS) oraz II Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich (dalej także: II Zespół lub II ZKSS).

spraw) oraz wykonywaniem kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej (łącznie 2 635 spraw). W ww. okresie zmniejszała się liczba spraw dotyczących dozoru, których wpłynęło w 2014 r. – 487 (co stanowiło 33,7% ogółu wpływających spraw), w 2015 r. – 420 (24,9 %), w 2016 r. – 290 (18,3%), jednocześnie zwiększała się liczba spraw związanych z wykonywaniem kary ograniczenia wolności i pracy społecznie użytecznej, których wpłynęło w 2014 r. – 668 (46,3%), w 2015 r. – 968 (57,3%) oraz w 2016 r. – 999 (62,9%). Ponadto do I Zespołu w latach 2014-2016 wpłynęło m.in.: [1] 465 spraw związanych z wykonywaniem obowiązków przez skazanego w okresie próby (odpowiednio 169, 157 oraz 139); [2] 339 spraw związanych z wykonaniem dozoru elektronicznego (odpowiednio 107, 127 oraz 105); [3] 58 spraw związanych z przygotowaniem skazanego do zwolnienia z zakładu karnego (odpowiednio 8,9 i 41); [4] 25 spraw związanych z wykonywanym na podstawie art. 181a § 2 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny wykonawczy*²⁸ (dalej: *kkw*) nadzorami (odpowiednio 5, 7 oraz 13). W poszczególnych latach badanego okresu w I Zespole zakończono łącznie 5 309 spraw, w tym: w 2014 r. 1 835, w 2015 – 1 702 oraz w 2016 r. – 1 772 sprawy.

Na koniec lat 2014-2016 stan spraw w I ZKSS wynosił łącznie: 1669, 1655 i 1470, w tym 348, 498 oraz 502 kar ograniczenia wolności, a także 902, 787 oraz 629 dozorów, w tym odpowiednio 530 (tj. 58,8%), 397 (50,4%) oraz 270 (42,9%) dozorów sprawowanych było przez kuratorów społecznych. Ponadto według stanu na koniec lat 2014-2016 liczba zawieszonych postępowań wynosiła odpowiednio 178, 198 i 225.

Do II Zespołu w latach 2014-2016 wpłynęły łącznie 842 sprawy: w tym w 2014 r. – 314, w 2015 r. – 297 oraz w 2016 r. – 231. Największy udział wśród tych spraw stanowiły sprawy związane z nadzorem opiekuńczym, nieletnich i leczenia odwykowego (łącznie wpłynęło 511 spraw). Sprawy inne, w tym m.in. opieki prawne, udział kuratora w kontaktach rodziców z dzieckiem, kontrola zobowiązań nałożonych na nieletnich i rodziców stanowiły łączny wpływ 331 spraw. W poszczególnych latach badanego okresu w II Zespole zakończono łącznie 1 443 sprawy, w tym: w 2014 r. - 313, w 2015 r. – 284 oraz w 2016 r. – 846 spraw. Znaczny wzrost zakończonych spraw w 2016 r. wynikał przede wszystkim z zaprzestania wykonywania czynności w sprawach dotyczących opieki lub kurateli²⁹.

Na koniec lat 2014-2016 kuratorzy II ZKSS sprawowali odpowiednio 1511, 1243 i 628 spraw, w tym 628, 631 oraz 616 nadzorów w sprawach opiekuńczych, nieletnich oraz leczenia odwykowego, w tym odpowiednio: 323 (tj. 51,4%), 357 (56,6%) oraz 335 (54,4%) z tych nadzorów sprawowanych było przez kuratorów społecznych.

Kuratorzy sądowi I ZKSS przeprowadzili łącznie 2 334 wywiady środowiskowe (728 w 2014, 798 w 2015 r. oraz 808 w 2016 r.), w tym Kuratorzy zawodowi przeprowadzili łącznie 1 965 wywiadów środowiskowych. Liczba wywiadów środowiskowych przeprowadzanych przez Kuratorów zawodowych corocznie wzrastała i wynosiła w 2014 r. – 503, w 2015 r. – 700, w 2016 r. – 762, co stanowiło odpowiednio 69,1%, 87,7% oraz 94,3% przeprowadzonych wywiadów ogółem. Jak wskazała Kierownik I Zespołu wzrost liczby przeprowadzanych wywiadów przez kuratorów zawodowych spowodowany był zaleceniami Zastępcy Kuratora Okręgowego Sądu Okręgowego w Opolu.

Kuratorzy sądowi II ZKSS przeprowadzili 9 348 wywiadów środowiskowych (3 349 w 2014 r., 3 176 w 2015 r. oraz 2 823 w 2016 r.), w tym kuratorzy zawodowi

²⁸ Dz. U. z 2017 r., poz. 665 ze zm.

²⁹ W związku z pismem przewodniczącej III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Opolu z dnia 4 października 2016 r. anulującym zarządzenie z dnia 25 stycznia 2016 r.

przeprowadzili łącznie 9 154 wywiady środowiskowe. Liczba wywiadów środowiskowych przeprowadzonych przez kuratorów zawodowych kształtowała się następująco: w 2014 r. – 3 271, w 2015 r. – 3 124, w 2016 r. – 2 759, co stanowiło odpowiednio 97,7%, 98,4% oraz 97,7% przeprowadzonych wywiadów ogółem.

(dowód: akta kontroli str. 242-248, 300-314, 343-350, 352, 356, 403-431)

Uczestnicząc w realizacji ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* kuratorzy I i II Zespołu (zawodowi i społeczni) w latach 2014-2016 brali udział w łącznie 254 posiedzeniach zespołów interdyscyplinarnych³⁰ (w tym: kuratorzy I ZKSS w 115, a II ZKSS w 139), oraz 529 spotkaniach grup roboczych (odpowiednio: w 152 i 377).

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2016 w skład zespołów interdyscyplinarnych wchodziło 24 kuratorów (zawodowych i społecznych), w tym: 12 dla dorosłych i 12 rodzinnych, a w skład grup roboczych³¹ 40 kuratorów, w tym: trzech dla dorosłych i 37 rodzinnych.

Kuratorzy I i II ZKSS (w zależności od charakteru prowadzonej sprawy) współpracowali m.in. z ośrodkami pomocy społecznej, placówkami oświatowymi, placówkami rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej, ośrodkami wychowawczymi, Policją, komisjami rozwiązywania problemów alkoholowych, ośrodkami leczenia odwykowego, ośrodkami leczenia odwykowego, stowarzyszeniami zajmującymi się terapią osób uzależnionych, jednostkami służby zdrowia, świetlicami środowiskowymi, poradniami psychologiczno-pedagogicznymi.

(dowód: akta kontroli str. 147, 241, 300-314, 403-431)

W związku z prowadzonymi sprawami kuratorzy I i II Zespołu złożyli do sądu w latach 2014-2016 łącznie 3 593 wnioski (w przedmiocie np. odwołania warunkowego zwolnienia, o zarządzenie wykonania kary zastępczej, o umorzenie postępowania opiekuńczego, zmiany lub uchYLENIA wobec nieletniego środka wychowawczego etc.), w tym: kuratorzy I ZKSS – 3 107 wniosków, a kuratorzy II ZKSS – 486 wniosków. W przywołanym okresie zostało rozpatrzonych przez sąd 3 732 wnioski, w tym 3 348 wniosków kuratorów I Zespołu i 384 wnioski kuratorów II Zespołu, spośród których zostały uwzględnione odpowiednio: 2 534 wnioski (75,7%) oraz 359 wniosków (93,5%).

W latach 2014-2016 kuratorzy I i II ZKSS uczestniczyli łącznie w 5 880 posiedzeniach wykonawczych sądu, w tym: I Zespołu – 2 650 oraz II Zespołu – 3 230.

(dowód: akta kontroli str. 300-314, 403-431)

Na podstawie doboru losowego, analizie kontrolnej poddano łącznie 15 spraw, które wpłynęły do I i II ZKSS w latach 2014-2016, w tym: dziewięć spraw I Zespołu oraz sześć spraw II Zespołu, a także dziewięć wywiadów środowiskowych, w tym dwa przeprowadzone przez kuratorów I Zespołu oraz siedem przez kuratorów II Zespołu.

Analiza spraw wykazała w szczególności, że kuratorzy sądowi I i II ZKSS: **[1]** nawiązywali i utrzymywali kontakt z podopiecznymi, a także ich środowiskiem³² (także w dni wolne od pracy), bądź podejmowali próby nawiązania kontaktu; **[2]** nawiązywali współpracę z Policją; **[3]** współdziałali z jednostkami samorządu terytorialnego, organizacjami i innymi podmiotami, mając na względzie zindywidualizowaną sytuację podopiecznych; **[4]** składali do sądu wnioski w związku

³⁰ Na podstawie art. 9a ust. 4 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.

³¹ Na podstawie art. 9a ust. 12 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie*.

³² Ponadto w zależności od charakteru sprawy nawiązywano kontakt z pokrzywdzonymi.

z prowadzeniem spraw; [5] brali udział w posiedzeniach wykonawczych sądu; [6] prowadzili dokumentację powierzonych im spraw.

W wyniku przeprowadzonej analizy stwierdzono, że wszystkie objęte kontrolą wywiady środowiskowe zostały przeprowadzone w wymaganym terminie.

(dowód: akta kontroli str. 742-1419)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W sprawie Doz. 556/14 (dotyczącej oddania pod dozór kuratora skazanego warunkowo zwolnionego z zakładu karnego) prowadzonej w I Zespole:

a) Kurator zawodowy pomimo powierzenia, pismem z dnia 19 grudnia 2014 r., dozorowi kuratorowi społecznemu nie przeprowadziła wywiadu środowiskowego w stosunku do skazanego, w celu kontroli wykonywania dozoru przez kuratora społecznego. Powyższe było niezgodne z § 22 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 26 lutego 2013 r. *w sprawie sposobu wykonywania obowiązków i uprawnień przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych* (dalej: *rozporządzenie w sprawach karnych wykonawczych*)³³ zobowiązującym kuratora zawodowego do przeprowadzenia takiego wywiadu w ciągu sześciu miesięcy od daty powierzenia dozoru (dozór w niniejszej sprawie był sprawowany przez kuratora społecznego do dnia 10 września 2015 r.). Kurator zawodowy wyjaśniła, że wywiad taki zamierzała przeprowadzić w czerwcu 2015 r., jednakże w połowie maja 2015 r. dozorowany wyjechał za granicę i w konsekwencji osobista rozmowa z nim nie byłaby możliwa.

b) Kurator zawodowy nie sporządziła sprawozdania z przebiegu dozoru, które powinno zostać przedłożone do sądu w listopadzie 2015 r., pomimo tego, że stosownie do art. 172 § 2 *kkw* kurator sądowy jest zobowiązany do składania sądowi okresowych sprawozdań z przebiegu dozoru.

Kurator zawodowy wyjaśniła, że sprawozdanie to nie zostało sporządzone w wyniku nieuwagi spowodowanej zbieżnością terminu sporządzenia tego sprawozdania ze złożonym w tej sprawie wnioskiem o odwołanie warunkowego przedterminowego zwolnienia wraz z teczką dozoru do Sądu Okręgowego w Opolu.

c) Kurator społeczny przedłożyła Kuratorowi zawodowemu sprawozdanie z przebiegu dozoru w dniu 17 lipca 2015 r., pomimo tego, że sprawozdanie to powinno zostać przedłożone sądowi nie później niż w dniu 8 czerwca 2015 r. (tj. w ciągu sześciu miesięcy od daty złożenia sprawozdania z objęcia dozoru). Powyższe stanowiło naruszenie § 9 ust. 2 *rozporządzenia w sprawach karnych wykonawczych*, zgodnie z którym sprawozdanie z przebiegu dozoru powinno być przedkładane nie rzadziej niż co sześć miesięcy.

Osoba pełniąca w ww. sprawie funkcję kuratora społecznego nie stawiała się na przesłuchanie w charakterze świadka. Osoba ta została z dniem 1 listopada 2016 r. (na swój wniosek) odwołana z funkcji kuratora sądowego i jak wynika z pozyskanej dokumentacji w trakcie kontroli NIK przebywała za granicą.

(dowód: akta kontroli str. 856-963)

³³ Dz. U z 2013 r., poz. 335 ze zm. Uchylone z dniem 16 lipca 2016 r.

2. W sprawie Doz. 95/15 (dotyczącej oddania skazanego pod dozór kuratora sądowego na okres próby) prowadzonej w I Zespole Kurator zawodowy:

- a) nie zasięgnął informacji w placówkach oświatowo-wychowawczym o młodocianym skazanym pobierającym naukę, pomimo tego, że taki obowiązek, stosownie do § 8 ust. 1 pkt 9 *rozporządzenia w sprawach karnych wykonawczych* powinien zostać zrealizowany po powierzeniu kuratorowi dozoru.

Kurator zawodowy wyjaśnił, że skazany, w momencie objęcia dozoru, miał już ukończone 20 lat, a przywołany powyżej wymóg nie został zrealizowany ze względu na dobro skazanego, by nie naruszać jego opinii w miejscu pobierania nauki, tym bardziej, że matka dozorowanego była nauczycielem i nie było w takiej sytuacji zasadne powtórne stygmatyzowanie dozorowanego i członków jego rodziny.

NIK wskazuje, że stosownie do art. 115 § 10 ustawy z dnia czerwca 1997 r. *Kodeks karny* młodocianym jest sprawca, który w chwili popełnienia czynu zabronionego nie ukończył 21 lat i w czasie orzekania w pierwszej instancji 24 lat, a w niniejszej sprawie zarówno popełnienie przez dozorowanego czynu zabronionego, jak i wydanie wyroku skazującego nastąpiło przed ukończeniem 21 roku życia. Ponadto przepisy *rozporządzenia w sprawach karnych wykonawczych* nakładały obowiązek zasięgnięcia informacji w placówkach oświatowo-wychowawczych o skazanym, a nie pozostawiały wykonania takich czynności uznaniu kuratora sądowego.

- b) w 13 z 23 kartach czynności dozoru³⁴ nie odnotował godziny rozpoczęcia i zakończenia czynności podejmowanych przez kuratora, pomimo, że taki wymóg wynikał z § 16 ust. 1 pkt 2 *rozporządzenia w sprawach karnych wykonawczych* oraz § 11 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 czerwca 2016 r. w sprawie sposobu i trybu wykonywania czynności przez kuratorów sądowych w sprawach karnych wykonawczych³⁵.

Kurator zawodowy wyjaśnił, że wykonuje każdego dnia wiele czynności służbowych, zarówno w siedzibie Sądu, jak i w terenie, a praca z dozorowanym w terenie należy do szczególnie trudnych, gdyż jest nasycona dużym ładunkiem emocjonalnym i oddziaływania pedagogiczne bywają absorbujące, w związku z tym nie zawsze kontrolował czas pracy z dozorowanym. Wskazał również, że odnotowywanie godziny czynności jest mało istotne dla przebiegu dozoru, a w późniejszym okresie sprawowania dozoru starał się dopełniać tego obowiązku.

- c) jedno z czterech sprawozdań z przebiegu dozoru sporządził z naruszeniem wymaganego terminu, bowiem kurator zawodowy sporządził sprawozdanie w dniu 31 marca 2016 r., pomimo tego, że poprzednie sprawozdanie zostało sporządzone w dniu 7 września 2015 r., a stosownie do art. 172 § 2 *kkw* kurator sądowy jest zobowiązany do składania sądowi okresowych sprawozdań z przebiegu dozoru (w niniejszej sprawie sąd zobowiązał do przedkładania sprawozdań co 6 miesięcy).

Kurator zawodowy wyjaśnił, że obowiązek ten został wykonany z opóźnieniem, gdyż generalnie przy wielu czynnościach pracy

³⁴ Podpisanych w dniach: [1] 26 marca 2015 r.; [2] 30 kwietnia 2015 r.; [3] 18 maja 2015 r.; [4] 24 czerwca 2015 r.; [5] 2 lipca 2015 r.; [6] 26 września 2015 r.; [7] 16 października 2015 r.; [8] 20 grudnia 2015 r.; [9] 31 marca 2016 r.; [10] 29 kwietnia 2016 r.; [11] 1 maja 2016 r.; [12] 3 czerwca 2016 r.; [13] 8 lutego 2017 r.;

³⁵ Dz. U. z 2016 r., poz. 969.

administracyjno-biurowej składa je w rozliczeniach miesięcznych, a nie dokładanie co do dni miesiąca. Wskazał ponadto, iż w omawianym przypadku wynikało to z intensywności zdarzeń życiowych dozorowanego, zamiaru ich udokumentowania oraz przedłożenia sądowi aktualnych danych.

- d) w okresach od [1] 2 lipca do 2 września 2015 r., [2] od 16 października do 20 grudnia 2016 r. nie wykonywał czynności w sprawie. Kurator wyjaśnił m.in., że po powrocie z urlopu³⁶ wykonywał inne czynności, które nagromadziły się podczas nieobecności, a ponadto w sytuacji stabilnej i pozytywnej postawy dozorowanego nie było konieczności spotkania się z nim w tym czasie. Jak wskazał kurator w badanej sprawie kurator ma obowiązek systematycznego kontaktu z dozorowanym w miejscu jego zamieszkania lub pobytu, co nie oznacza kontaktu co miesiąc. Wskazał także, że we wskazanym okresie uczestniczył w szkoleniach, a w grudniu 2015 r. był skoncentrowany na pracy z inną dozorowaną, która to sprawa wymagała jego codziennych wizyt u dozorowanej.

(dowód: akta kontroli str. 750-855)

3. W sprawie Opmk 32/15 (dotyczącej ograniczenia wykonywania władzy rodzicielskiej obojgu rodzicom małoletniego poprzez poddanie stałemu nadzorowi kuratora sądowego) prowadzonej w II Zespole:

- a) kontakt z matką i małoletnim został nawiązany z przekroczeniem terminu określonego w § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 12 czerwca 2003 r. w sprawie szczegółowego sposobu wykonywania uprawnień i obowiązków kuratorów sądowych³⁷ (dalej: *rozporządzenie w sprawie uprawnień i obowiązków*), zgodnie z którym kurator rodzinny, któremu powierzono sprawowanie nadzoru nawiązuje pierwszy kontakt z podopiecznym, nie później niż w ciągu 7 dni od daty wpływu prawomocnego orzeczenia do zespołu kuratorskiej służby sądowej. W niniejszej sprawie kontakt ten nawiązany został po 10 dniach od wpływu prawomocnego orzeczenia do zespołu kuratorskiej służby sądowej.

Kurator społeczny, której powierzono sprawowanie nadzoru wyjaśniła, że była przekonana, iż dotrzymała terminu, ponieważ została poinformowana przez kurator zawodową o terminie siedmiu dni od daty poinformowania o powierzeniu nadzoru na dokonanie tej czynności. W piśmie powierzającym nadzór kuratorowi społecznemu, skierowanym przez kuratora zawodowego, wskazano obowiązek nawiązania pierwszego kontaktu z podopiecznym „nie później niż w ciągu 7 dni od daty otrzymania powierzenia”. Kurator zawodowy wyjaśniła, że korzystała z gotowych druków systemu KURATOR 2, wedle których termin do nawiązania kontaktu z rodziną liczony jest od daty powierzenia nadzoru kuratorowi społecznemu.

- b) Kurator społeczny w 70 na 77 czynnościach³⁸ odnotowanych w kartach czynności nadzoru nie wskazała miejsca przeprowadzenia tych czynności, pomimo że zgodnie z § 3 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków* w karcie czynności nadzoru kurator rodzinny wpisuje m.in. datę, miejsce i rodzaj czynności. Kurator społeczny wyjaśniła, iż będzie każdorazowo uzupełniać informacje o miejscu przeprowadzenia czynności. Kurator zawodowy wyjaśniła natomiast, iż wynikało to z nieprecyzyjności w opisywaniu dokonywanych czynności, a nie zaniedbań. Kierownik II ZKSS

³⁶ W dniach 9 lipca 2015 r., od 20 do 31 lipca 2015 r. oraz 6 sierpnia 2015 r.

³⁷ Dz. U. z 2014 r., poz. 989.

³⁸ W okresie od 21 maja 2015 r. do 6 kwietnia 2017 r.

poinformowała w toku kontroli, iż przypomniała kuratorom zawodowym o konieczności podawania miejsca wykonania czynności (oraz zobowiązała ich do zwrócenia uwagi na stosowanie prawidłowych druków oraz dokładne ich wypełnianie kuratorom społecznym).

(dowód: akta kontroli str.1106-1176, 1428-1430)

4. W sprawie Alkk 32/15 (zobowiązanie uczestnika postępowania do podjęcia leczenia w niestacjonarnym zakładzie leczenia odwykowego i ustanowienia na czas trwania zobowiązania nadzoru kuratora sądowego ze zobowiązaniem kuratora sądowego do składania Sądowi sprawozdań jeden raz na trzy miesiące) prowadzonej w II Zespole:

a) w piśmie z dnia 19 kwietnia 2016 r. skierowanym do nadzorowanego, informującym o objęciu nadzorem Kurator zawodowy, jako podstawę prawną wskazała § 263 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. *regulamin urzędowania sądów powszechnych*³⁹ pomimo że rozporządzenie to zostało uchylone z dniem 8 lipca 2015 r. Kurator wyjaśniła, że druki powierzeń z zawartą w nich podstawą prawną znajdują się w systemie KURATOR 2, na którym pracuje zespół.

NIK wskazuje, że korzystanie z gotowych druków/formularzy nie wyłącza obowiązku wskazywania aktualnej podstawy prawnej w kierowanej korespondencji.

b) kontakt z podopiecznym został nawiązany z przekroczeniem terminu wynikającego z § 3 ust. 1 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków*, zgodnie z którym kurator rodzinny, któremu powierzono sprawowanie nadzoru nawiązuje pierwszy kontakt z podopiecznym, nie później niż w ciągu 7 dni od daty wpływu prawomocnego orzeczenia do zespołu kuratorskiej służby sądowej. W niniejszej sprawie kontakt nawiązany został po dziewięciu dniach od wpływu prawomocnego orzeczenia do II Zespołu. Kurator zawodowy wyjaśniła, że przekroczenie terminu wynika z faktu, że w II ZKSS praktykowane jest przestrzeganie siedmiodniowego terminu do nawiązania pierwszego kontaktu od daty powierzenia nadzoru. Dodała ponadto, że dwudniowe opóźnienie pierwszego kontaktu mogło wiązać się ze spiętrzeniem innych zadań służbowych.

c) zgodnie z § 4 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków* kurator rodzinny sprawozdania z przebiegu nadzoru przedstawia na żądanie sądu lub w terminach określonych przez sąd. Zgodnie z postanowieniem Sądu w przedmiotowej sprawie kuratora zobowiązano do składania sprawozdań jeden raz na trzy miesiące. W przedłożonej do kontroli dokumentacji znajdowało się jedynie pierwsze sprawozdanie z objęcia nadzoru, datowane na dzień 9 maja 2015 r., natomiast brak było kolejnych sprawozdań. Kurator zawodowy wyjaśniła, że kolejne sprawozdania nie były składane w terminach wyznaczonych postanowieniem (co trzy miesiące), gdyż składano comiesięczne karty czynności. Wskazała, że praktyką w II ZKSS, uzgodnioną z przewodniczącą wydziału, jest comiesięczne sporządzanie kart czynności, które traktowane są łącznie ze sprawozdaniem i przedkładanie ich w terminach wyznaczonych przez Sąd.

W odniesieniu do powyższego NIK stwierdza, że zgodnie z stosowanym w niniejszej sprawie *rozporządzeniem w sprawie uprawnień i obowiązków*

---

³⁹ Dz. U. Nr 38, poz. 249

karty czynności nadzoru oraz sprawozdania składane do sądu stanowią odrębny rodzaj dokumentacji.

- d) Kurator zawodowy w trzech na 16 czynności⁴⁰ odnotowanych w kartach czynności nadzoru nie wskazała miejsca przeprowadzenia tych czynności, pomimo że zgodnie z § 3 ust. 3 *rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków* w karcie czynności nadzoru kurator rodzinny wpisuje m.in. datę, miejsce i rodzaj czynności. Kurator wyjaśniła, że przyjęła, iż wynika to z treści informacji zawartej w karcie czynności. Kierownik II ZKSS poinformowała w toku kontroli, iż przypomniała kuratorom zawodowym o konieczność podawania miejsca wykonania czynności.

(dowód: akta kontroli str. 1177-1216, 1428-1430)

5. W sprawie Nwk 25/14 (dotyczącej zmiany wobec nieletniego środka wychowawczego w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym na środek wychowawczy w postaci nadzoru kuratora) prowadzonej w II Zespole:

- a) zgodnie z § 9 *Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 lutego 2012 r. w sprawie zasad i trybu wykonywania nadzoru nad nieletnim przez kuratorów sądowych, sposobu wykonywania obowiązków przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy i osoby godne zaufania oraz sposobu kontrolowania obowiązków nałożonych na rodziców lub opiekuna nieletniego*⁴¹ kurator zawodowy składa sądowi sprawozdanie z objęcia nadzoru nie później niż w ciągu 14 dni od dnia nawiązania kontaktu z nieletnim. Zgodnie ze sprawozdaniem z objęcia nadzoru kontakt z nieletnim nawiązano w dniu 15 maja 2014 r., natomiast ostatnią wskazaną w tym dokumencie czynność (tj. „sporządzenie wywiadu” – zgodnie z wyjaśnieniami kurator zawodowej, winno być: „sporządzenie sprawozdania z objęcia nadzoru”) odnotowano pod datą 4 czerwca 2014 r., zatem dokument ten sporządzono z uchybieniem ww. terminu (przypadającego 29 maja 2014 r.). Kurator zawodowa wyjaśniła, że z uwagi na urlop oraz kumulację zleconych wywiadów środowiskowych na terminy rozpraw (19 wywiadów zleconych przez sędziów) sprawozdanie z objęcia nadzoru sporządzono z uchybieniem terminu. Wskazała przy tym, że kuratorzy zawodowi są zobowiązani do wykonania w pierwszej kolejności wywiadów zleconych przez sędziego na terminy rozpraw.

(dowód: akta kontroli str. 1217-1275)

6. W sprawie Opmk 25/15 (dotyczącej ograniczenia wykonywania władzy rodzicielskiej oraz ustanowienia nadzoru kuratora sądowego) prowadzonej w II Zespole:

- a) Kurator zawodowy w piśmie z dnia 29 marca 2016 r., na mocy którego powierzono prowadzenia nadzoru kuratorowi społecznemu zawarła informację, że nawiązanie kontaktu przez kuratora społecznego powinno nastąpić „w ciągu siedmiu dni”, pomimo tego, że zgodnie z § 3 ust. 1 pkt 2 *rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków* wykonanie tej czynności powinno nastąpić w ciągu siedmiu dni od wpływu prawomocnego orzeczenia do zespołu kuratorskiej służby sądowej.

Kurator zawodowa wyjaśniła, że powyższe spowodowane było korzystaniem z druków zawartych w systemie KURATOR 2.

⁴⁰ W okresie od 14 czerwca 2016 r. do 6 marca 2017 r.

⁴¹ Dz. U. z dnia 29 lutego 2012 r. poz. 228 – obowiązujące do dnia 2 lipca 2014 r.

NIK wskazuje, że bez względu na faktyczną treść gotowych druków, należy uwzględniać w kierowanej korespondencji terminy przewidziane przepisami ww. rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków.

- b) w piśmie z dnia 29 marca 2016 r. skierowanym do nadzorowanego, informującym o objęciu nadzorem Kurator zawodowy, jako podstawę prawną wskazała § 263 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 lutego 2007 r. *regulamin urzędowania sądów powszechnych*⁴² pomimo, że rozporządzenie to zostało uchylone z dniem 8 lipca 2015 r. Kurator wyjaśniła, że druki powierzeń z zawartą w nich podstawą prawną znajdują się w systemie KURATOR 2, na którym pracuje zespół.

NIK wskazuje, że korzystanie z gotowych druków/formularzy nie wyłącza obowiązku wskazywania aktualnej podstawy prawnej w kierowanej korespondencji.

- c) Kurator społeczny w 13 na 31 czynności⁴³ odnotowanych w kartach czynności nadzoru nie wskazał miejsca przeprowadzenia tych czynności, pomimo że zgodnie z § 3 ust. 3 *rozporządzenie w sprawie uprawnień i obowiązków* w karcie czynności nadzoru kurator rodzinny wpisuje m.in. datę, miejsce i rodzaj czynności. Kurator społeczny zeznała, iż w odniesieniu do części tych przypadków (kontakty z asystentem rodziny) nie potrafi wskazać przyczyny braku realizacji tego obowiązku, a w pozostałym zakresie (kontakty ze szkołą, bądź wychowawcą małoletniej) zeznała, że miejsce tych kontaktów było jednocześnie miejscem jej pracy, w związku z tym nie wskazywała tego miejsca. Kurator zawodowy wskazała, że w kontaktach z kuratorem społecznym wiodącym zagadnieniem była sytuacja nadzorowanej rodziny.

(dowód: akta kontroli str. 1275-1356)

Kierownik I ZKSS wyjaśniła, że praca kuratora zawodowego dla dorosłych uległa znacznej biurokratyzacji, a w konsekwencji kurator zamiast skoncentrować się na zindywidualizowanej pracy z podopiecznym (w tym z dozorowanym), zobowiązany jest do przestrzegania wymogów dochowania terminów na dokonanie czynności o charakterze biurowym, niewnoszących korzyści do procesu readaptacji skazanych. Stwierdziła również, że wiele przepisów nakładających na kuratora obowiązek zrealizowania konkretnych czynności nie powinno mieć zastosowania, gdyż kurator w swej pracy powinien kierować się zdrowym rozsądkiem i nie wolno mu doprowadzać do powtórnej stygmatyzacji dozorowanych. Wskazała przy tym, że obowiązujące przepisy nie definiują, w jaki sposób określić w karcie czynności dozoru czas trwania czynności, szczególnie pracy w terenie.

Najwyższa Izba Kontroli przyjmuje do wiadomości wyjaśnienia Kierownik II ZKSS dotyczące nieprawidłowości opisanych w pkt. 3 a), 4 b) i 6 a), iż z przedziałami czasowymi na wykonywanie po sobie czynności związanych z objęciem nadzoru w tej kategorii spraw wiążą się trudności. Spowodowane jest to koniecznością wykonania określonych czynności związanych z powierzeniem nadzoru (rejestracja przez sekretariat, założenie teczki, wydanie zarządzenia Kierownika, zapoznanie się z aktami sprawy przez kuratora zawodowego, a następnie ewentualne powierzenie nadzoru kuratorowi społecznemu i zapoznanie się przez niego z aktami sprawy), co w kontekście specyfiki pracy kuratora (przede wszystkim praca w terenie) utrudnia dochowanie nałożonego terminu.

W ocenie Kierownik II Zespołu logicznym jest, aby nawiązanie pierwszego kontaktu z podopiecznym następowało w ciągu siedmiu dni po powierzeniu nadzoru,

⁴² Dz. U. Nr 38, poz. 249

⁴³ W okresie od 21 maja 2015 r. do 6 kwietnia 2017 r.

a rozwiązaniem tego problemu mogłoby być zmiana przepisów wykonawczych wskazująca ten obowiązek w powyższy sposób.

NIK wskazuje, że w analogicznej sytuacji, zgodnie z § 4 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie nadzoru nad nieletnim⁴⁴ kurator sądowy, któremu powierzono nadzór nad nieletnim, nawiązuje kontakt z nim, jego rodzicami lub opiekunem, nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia powierzenia nadzoru do prowadzenia.

(dowód: akta kontroli str. 323-339, 880-884, 1431-1432)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

1. W sprawozdaniach związanych ze sprawami polegającymi na sprawowaniu dozoru kuratorzy sądowi w odniesieniu do części zagadnień, co do których odniesienie się było wymagane w związku z obowiązującymi wzorcami tych sprawozdań, odnotowywali, że nie posiadali odpowiednich narzędzi lub kompetencji do merytorycznego ich wypełnienia. Jak wskazała kierownik I Zespołu przed wejściem w życie *rozporządzenia w sprawach karnych wykonawczych* w uzasadnieniu do jego wówczas proponowanej treści twierdzono, że stworzono mechanizmy należytego wykorzystania predyspozycji, umiejętności, wykształcenia, wiedzy specjalistycznej i warunków psychofizycznych kuratorów i wprowadzono w drukach sprawozdań do dozorów zagadania dotyczące: inteligencji, osobowości oraz postawy i sposobu myślenia. To jednak nie dało i wciąż nie daje kuratorowi uprawnień (narzędzi) do należytego (profesjonalnego) wypełnienia tych punktów. Na ten temat od początku istnienia takiego zapisu już w projekcie rozporządzenia, były kierowane krytyczne uwagi ze środowiska naukowców (głównie z dziedziny psychologii), sędziów oraz kuratorów, które jednak nie zostały wzięte pod uwagę. Prawidłowe wypełnienie tych punktów leży w kompetencji uprawnionych profesjonalistów z dziedziny psychologii, kurator nie może narażać się na zarzuty ze strony dozorowanych, że dokonał niewłaściwej oceny tych obszarów, gdyż nie ma odpowiednich narzędzi do badania.

(dowód: akta kontroli str. 323-339, 750-963)

2. W sprawie Doz. 556/14 oraz Doz. 95/15 w dokumentacji badanych spraw nie odnotowano wywiązania się z obowiązku, o którym mowa w § 13 pkt 2 oraz § 14 ust. 1 pkt 4 *rozporządzenia w sprawach karnych wykonawczych* oraz art. 169b § 9 pkt 2 oraz §10 pkt 4 *kkw* zobowiązujących odpowiednio: **[1]** sądowego kuratora społecznego do żądania od skazanego, zakwalifikowanego do grupy podstawowej ryzyka powrotu do przestępstwa („B”) kontaktu telefonicznego, co najmniej raz w miesiącu; **[2]** kuratora sądowego do żądania od skazanego zakwalifikowanego do grupy podwyższonego ryzyka („C”) kontaktu telefonicznego, co najmniej dwa razy w miesiącu.

(dowód: akta kontroli str. 323-339, 750-963)

3. W sprawach Kkow 13/14 oraz 897/15, dotyczących odpowiednio wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne oraz pracy społecznie użytecznej, kuratorzy zawodowi nie wygzekwowali od podmiotów, w których wykonywana była ta praca harmonogramów pracy skazanych/ukaranych, obejmujących czas, miejsce i rodzaj pracy na okres, co najmniej jednego miesiąca, pomimo obowiązku wynikającego z § 7 ust. 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 1 czerwca 2010 r. w sprawie *podmiotów, w których jest wykonywana kara ograniczenia wolności i praca społecznie użyteczna*⁴⁵. Kuratorzy zawodowi wskazali m.in., że osoby nadzorujące wykonywanie kar

⁴⁴ Dz. U. z 2014 r., poz. 855

⁴⁵ Dz. U. Nr 98, poz. 634.

ograniczenia wolności w zakładach pracy nie są w stanie przewidzieć zakresu pracy w danym miesiącu, warunków atmosferycznych, ponadto harmonogramy te są tworzone na bieżąco ze skazanymi i dostosowane do ich możliwości ze względu na wykonywaną przez nich pracę zarobkową.

(dowód: akta kontroli str. 964-1022)

4. W I ZKSS nie praktykowano odnotowywania daty złożenia przez kuratorów sądowych sprawozdań związanych z wykonywaniem dozoru (innych niż dotyczące warunkowego przedterminowego zwolnienia z zakładu karnego) oraz wniosków do Krajowego Rejestru Karnego, co w praktyce utrudniało ustalenie na podstawie przedłożonej dokumentacji daty wykonania tych czynności, a tym samym realizacji ich w wymaganych przepisami terminach. Jak wyjaśniła Kierownik I Zespołu obowiązujące przepisy nie nakładały obowiązku odnotowywania tych czynności. W II ZKSS także nie praktykowano odnotowywania daty wykonania czynności, wynikających z prowadzonych spraw takich jak np.: przekazanie kuratorowi społecznemu dokumentu powierzenia nadzoru, przekazywania przez kuratorów społecznych sporządzanej dokumentacji (sprawozdań). Kierownik II ZKSS poinformowała w toku kontroli, że zobowiązała kuratorów zawodowych do odnotowywania daty dokonania czynności w dokumentacji prowadzonych spraw.

(dowód: akta kontroli str. 352-353, 358-359, 1357, 1359-1362, 1428-1430)

5. Szczegółowe badanie spraw z referatów kuratorów sądowych II ZKSS wykazało, że przedkładanie sądowi przez kuratorów sądowych sprawozdań opracowanych w związku z prowadzonymi nadzorami⁴⁶ odbywało się w sposób odmienny niż zostało to uregulowane w rozporządzeniach wykonawczych określających sposób realizacji obowiązków przez kuratorów sądowych wykonujących orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich⁴⁷. Kierownik II ZKSS wskazała, że przedmiotowe sprawozdania przedkładane są do sądu rodzinnego na posiedzenia wykonawcze sędziemu referentowi zgodnie z wyznaczonym przez niego kalendarzem kolejnej wokandy. Potwierdzeniem przedłożenia sądowi sprawozdania jest druk posiedzenia wykonawczego podpisany przez sędziego referenta, w którym również wyznacza termin kolejnej wokandy. Celem

---

⁴⁶ W tym połączonymi z kontrolą zobowiązań nałożonych na nieletnich i rodziców.

⁴⁷ Zgodnie bowiem z § 4 ust. 1 *rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków kurator rodzinny* składa sądowi pierwsze sprawozdanie z objęcia nadzoru, nie później niż w ciągu 14 dni od dnia nawiązania kontaktu z podopiecznym, kolejne zaś sprawozdania z przebiegu nadzoru – na żądanie sądu lub w terminach określonych przez sąd. Wedle § 5 pkt 9 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości oraz Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 7 maja 1983 r. w sprawie zasad i trybu wykonywania nadzoru nad osobami, w stosunku do których orzeczony został obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu* (Dz. U. Nr 25 poz. 110) do obowiązków kuratora wykonującego nadzór nad osobą, w stosunku do której orzeczony został obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu należy składanie sądowi pisemnych sprawozdań z przebiegu leczenia w terminach określonych przez sąd, nie rzadziej jednak, niż co dwa miesiące. Zgodnie z § 8 ust. 1 i 2 *rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 czerwca 2014 r. w sprawie nadzoru nad nieletnim* (Dz. U. poz. 855) kurator zawodowy składa sądowi sprawozdanie z objęcia nadzoru nad nieletnim nie później niż w terminie 14 dni od dnia nawiązania kontaktu z nieletnim, a kolejne sprawozdania z przebiegu nadzoru nad nieletnim składa w terminach określonych przez sąd lub na żądanie sądu, jeżeli natomiast nadzór nad nieletnim został powierzony kuratorowi społecznemu, sprawozdanie takie kurator zawodowy przedkłada sądowi po jego zaakceptowaniu, nie później niż w terminie siedmiu dni od dnia jego otrzymania. Na podstawie § 11 ust 1 i 2 tegoż *rozporządzenia* kurator sądowy, którego sąd rodzinny zobowiązał się do kontrolowania wykonywania obowiązków określonego postępowania nałożonych na nieletniego, na żądanie sądu lub okresowo, nie rzadziej niż raz na 3 miesiące zbiera informacje o sposobie realizacji nałożonego obowiązku i sporządza sprawozdanie z wykonanych czynności, w którym informuje sąd m.in. o sposobie i zakresie wykonania obowiązków i podjętych działaniach (w obowiązującym do dnia 2 lipca 2014 r. *rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 21 lutego w sprawie zasad i trybu wykonywania nadzoru nad nieletnim przez kuratorów sądowych, sposobu wykonywania obowiązków przez organizacje młodzieżowe lub inne organizacje społeczne, zakłady pracy i osoby godne zaufania lub opiekuna nieletniego* [Dz. U. z dnia 29 lutego 2012 r.] kwestie sprawozdawczości związanej z wykonywaniem nadzoru nad nieletnim oraz kontroli wykonywania nałożonych na nieletniego obowiązków uregulowane były w analogiczny sposób).

usprawnienia pracy sędziów rodzinnych i kuratorów II ZKSS w styczniu 2013 r. po ustaleniach Kierownik II Zespołu z przewodniczącą III Wydziału Rodzinnego i Nieletnich uzgodniono, iż z uwagi na obciążenie sędziów rodzinnych oraz dużą ilością teczek nadzorów przekazywanych poszczególnym sędziom do zapoznania się w ciągu miesiąca, te czki nadzorów będą przedkładane wraz z sesjami wykonawczymi tylko jeden raz w miesiącu (zgodnie z kalendarzami posiedzeń wykonawczych wyznaczonych w poszczególnych nadzorach) – w terminie do 22 dnia każdego miesiąca. Następnie po wejściu w życie nowelizacji ustawy o *postępowaniu w sprawach nieletnich*, we wrześniu 2014 r. Kierownik II Zespołu po rozmowie z przewodniczącą III Wydziału ustaliła, że te czki nadzorów nadal będą przedkładane wraz z sesjami wykonawczymi tylko jeden raz w miesiącu – w terminie do 26 dnia każdego miesiąca, a ponadto te czki nadzorów nad nieletnimi, w których kurator sporządził sprawozdanie z objęcia nadzoru będą przedkładane sędziom na termin najbliższej sesji wykonawczej. Kierownik wskazała także na przypadki nadzorów trudnych, gdy sędzia osobiście kontaktuje się z kuratorem celem omówienia danego problemu w sprawowanym przez kuratora nadzorze.

(dowód: akta kontroli str.1420-1426)

6. W sprawie Opmk 25/16 niedochowanie terminów na powierzenie kuratorowi sądowemu sprawowania nadzoru oraz nawiązania pierwszego kontaktu z podopiecznym (wynikających odpowiednio z § 2 i § 3 ust. 1 pkt 2 rozporządzenia w sprawie uprawnień i obowiązków) spowodowane było zindywidualizowanymi okolicznościami, tj. sprawa ta, po konsultacji z przewodniczącym właściwego wydziału Sądu, została wydzielona ze sprawy Opmk 17/16 w związku z powzięciem przez kuratora sądowego informacji o tym, że małoletni, objęci jednym orzeczeniem sądu zamieszkują w różnych miejscowościach. W konsekwencji podjęto decyzję o założeniu odrębnej teczki nadzoru, gdyż zmianie uległo miejsce centrum życiowego małoletniego pozostającego pod bezpośrednią opieką ojca.

(dowód: akta kontroli str.1276-1356)

NIK, jako dobrą praktykę wskazuje opracowywanie przez Kierownika I ZKSS formularzy dokumentów pomocnych w realizacji zadań związanych z przygotowaniem skazanego do życia po zwolnieniu z zakładu karnego oraz przeprowadzaniem kontroli w podmiotach, w których wykonywana jest kara ograniczenia wolności i praca społecznie użyteczna.

(dowód: akta kontroli str. 333-334, 360-368)

Ocena cząstkowa

W związku z wpływającymi orzeczeniami kuratorzy sądowi prowadzili sprawy mające na celu ich wykonanie, a także wykonywali powierzone im wywiady środowiskowe. W zakresie wynikającym z prowadzonych spraw, kuratorzy w szczególności składali do sądu stosowne wnioski, brali udział w posiedzeniach wykonawczych sądu, uczestniczyli w realizacji ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o *przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie* m.in. poprzez zaangażowanie w pracę zespołów interdyscyplinarnych oraz grup roboczych. Niemniej stwierdzono w toku kontroli nieprawidłowości polegających w głównej mierze na niedochowywaniu wszystkich wymogów wynikających z aktów wykonawczych dotyczących pracy kuratorów sądowych.

4. Nadzór i kontrola nad działalnością kuratorów sądowych związana z wykonywaniem orzeczeń sądu w ramach służby kuratorskiej oraz podejmowane działania mające na celu skoordynowanie i usprawnienie ich pracy

Opis stanu faktycznego

W I Zespole powierzanie zadań poszczególnym kuratorom następowało przede wszystkim według podziału terytorialnego kuratorów zawodowych. W II Zespole przydział zadań poszczególnym kuratorom następował według podziału terenowego (rejonowego).

(dowód: akta kontroli str. 149-153, 254)

Kierownicy I i II Zespołu działając na podstawie art. 41 ust. 1 pkt 2 ustawy o kuratorach sądowych, przedkładali corocznie do Dyrektora Sądu wnioski o zabezpieczenie środków finansowych na funkcjonowanie zespołów. We wnioskach tych ujmowano w szczególności zapotrzebowanie środków finansowych na: [1] ryczałty dla kuratorów społecznych; [2] szkolenia dla kuratorów zawodowych; [3] awanse stanowiskowe pracowników sekretariatów i kuratorów zawodowych. Kierownicy Zespołów wskazali, że nie brali bezpośredniego udziału w planowaniu tych środków.

Na funkcjonowanie I i II Zespołu w latach 2014-2016 wydatkowano z budżetu Sądu łącznie 11 058,7 tys. zł, w tym: 3 550,2 tys. zł w 2014 r., 3 716,3 tys. zł w 2015 r. i 3 792,2 tys. zł w 2016 r.

(dowód: akta kontroli str.33-34, 190-198, 255-264)

Analiza⁴⁸ wypłacanych w 2015 i 2016 roku kwot ryczałtów kuratorom społecznym⁴⁹ wykazała, że w 2015 r., tytułem 9 329 ryczałtów wypłacono łącznie 461,3 tys. zł, tj. średnia kwota ryczałtu wyniosła 49,45 zł⁵⁰, natomiast w 2016 r. tytułem 7 844 ryczałtów wypłacono kwotę 480,9 tys. zł, tj. średnia kwota ryczałtu wyniosła 61,30 zł⁵¹. Przeciętne kwoty ryczałtów wypłacanych w poszczególnych miesiącach były zróżnicowane i wynosiły w 2015 r.: od 41,16 zł (tj. 2,19% kwoty bazowej)⁵² do 62,54 zł (3,33%)⁵³, natomiast w 2016 r. od 54,00 zł (tj. 2,88%)⁵⁴ do 66,54 zł (3,55%)⁵⁵.

(dowód: akta kontroli str. 42-55)

Liczba kuratorów społecznych według stanu na dzień 31 grudnia w latach 2014-2016 ulegała systematycznemu zmniejszeniu i wynosiła odpowiednio 106, 99 oraz 91. Powyższe wynikało ze spadku liczby kuratorów społecznych w I Zespole z 64 w 2014 r. do 50 w 2016 r. Jak wyjaśniła Kierownik I Zespołu na dzień 31 marca 2017 r. z kuratorami zawodowymi I ZKSS współpracowało 49 kuratorów społecznych, natomiast z dniem 1 maja 2017 r. na wniosek Kierownika Zespołu Prezes Sądu odwołał na podstawie art. 88 ust. 3 pkt 2 ustawy o kuratorach

⁴⁸ Na podstawie danych przedstawionych przez Kuratora Okręgowego.

⁴⁹ Stosownie do art. 90 ust. 2 wz. z ust. 1 ustawy o kuratorach sądowych miesięczny ryczałt za sprawowanie jednego nadzoru lub dozoru przez kuratora społecznego wynosi od 2% do 4% kwoty bazowej ustalonej dla kuratorów zawodowych na podstawie przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej.

⁵⁰ W tym kuratorom społecznym I ZKSS wypłacono tytułem 5 321 ryczałtów – 269,3 tys. zł (średnia kwota ryczałtu: 50,96 zł), natomiast kuratorom społecznym II ZKSS wypłacono tytułem 4 008 ryczałtów – 182,0 tys. zł (średnia kwota ryczałtu: 49,45 zł).

⁵¹ W tym kuratorom społecznym I ZKSS wypłacono tytułem 3 855 ryczałtów – 230,7 tys. zł (średnia kwota ryczałtu: 60,14 zł), natomiast kuratorom społecznym II ZKSS wypłacono tytułem 3 989 ryczałtów – 250,2 tys. zł (średnia kwota ryczałtu: 62,88 zł).

⁵² W lutym 2015 r. dla kuratorów społecznych II ZKSS.

⁵³ W grudniu 2015 r. dla kuratorów społecznych II ZKSS.

⁵⁴ W lutym 2016 r. dla kuratorów społecznych II ZKSS.

⁵⁵ W grudniu 2016 r. dla kuratorów społecznych I ZKSS.

sądowych⁵⁶ kolejnych pięciu kuratorów społecznych. Kierownik I Zespołu wskazała, że zmniejszenie liczby wpływających spraw dotyczących dozorów doprowadziło do zmniejszenia liczby powierzanych dozorów kuratorom społecznym, a ponadto kuratorzy zawodowi zaczęli stopniowo przejmować te sprawy do osobistego prowadzenia (od kuratorów społecznych), by w miarę możliwości utrzymać wymagany *Standardami* minimalny poziom 20 dozorów sprawowanych osobiście. W II Zespole liczba kuratorów społecznych utrzymywała się na stałym poziomie (odpowiednio 42, 41 oraz 41).

(dowód: akta kontroli str. 300-314, 356-357, 403-431)

W dniu 6 października 2014 r., z inicjatywy kierownika I Zespołu zostało przeprowadzone szkolenie dotyczące wykonywania obowiązków i uprawnień w oparciu o *rozporządzenie w sprawach karnych wykonawczych*, w którym oprócz kuratorów zawodowych, uczestniczyło 42 kuratorów społecznych (z 66 zaproszonych). Z kolei w dniu 25 maja 2015 r. odbyło się szkolenie dla kuratorów II ZKSS, którego tematem było wykonywanie obowiązków i uprawnień kuratorów sądowych w sprawach rodzinnych i nieletnich. Udział w szkoleniu wzięło bezpośrednio 26 kuratorów społecznych, natomiast pozostali, jak wskazała kierownik II Zespołu, otrzymali materiały szkoleniowe w późniejszym terminie. Jak stwierdziły zarówno kierownik I i II Zespołu kuratorzy społeczni nie zgłaszali w badanym okresie potrzeb szkoleniowych.

(dowód: akta kontroli str. 154, 267-285)

Kontrola prawidłowości sprawowania przez kuratorów społecznych dozorów i nadzorów dokonywana była w szczególności poprzez przeprowadzanie wywiadów kontrolnych przez kuratorów zawodowych Zespołów. Kuratorzy zawodowi I i II ZKSS przeprowadzili w latach 2014-2016 łącznie 1670 wywiadów kontrolnych⁵⁷, w tym kuratorzy I Zespołu przeprowadzili 1057 wywiadów kontrolnych⁵⁸ w dozorach powierzonych, a kuratorzy II Zespołu 613 wywiadów kontrolnych w nadzorach powierzonych kuratorom społecznym. Ponadto kontrola ta była przeprowadzana poprzez zapoznawanie się przez kuratorów zawodowych z kartami czynności dozoru i nadzoru oraz sprawozdaniami przedkładanymi przez kuratorów społecznych.

(dowód: akta kontroli str. 300-314, 403-431, 856-963, 1106-1176, 1276-1418)

W I ZKKS zostały przeprowadzone przez Kuratora Okręgowego w Opolu w kontrolowanym okresie dwie lustracje/wizytacje. Lustracjami objęto: **[1]** zakres i sposób korzystania przez kuratorów sądowych z instrumentów prawnych określonych w art. 173a *kkw* i art. 70b ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich (oraz aktach wykonawczych) w postaci badań na obecność alkoholu, środków odurzających lub substancji psychotropowych ze szczególnym uwzględnieniem oceny adekwatności skali wykonywanych badań do potrzeb w zakresie prewencji, profilaktyki i kontroli zachowań skazanych sprawców albo nieletnich (lustracja przeprowadzona w dniu 9 grudnia 2015 r.); **[2]** respektowania obowiązujących przepisów w pracy kuratorów I Zespołu (wizytacja i lustracja przeprowadzona od 1 marca do 18 lipca 2016 r.). W wyniku z lustracji przeprowadzonej w 2015 r. Kurator Okręgowy stwierdził, że kuratorzy zawodowi nie wykonywali kontroli na obecność alkoholu posiadającym alkometrem, a na dzień kontroli nie posiadali na wyposażeniu narkotestów (które w lipcu 2015 r. za pośrednictwem Kuratora Okręgowego zostały zdane do utylizacji

⁵⁶ Zgodnie z przywołanym przepisem prezes sądu może odwołać kuratora społecznego, jeżeli wymagają tego względy organizacyjne.

⁵⁷ W 2014 r. – 380, w 2015 r. – 387, w 2016 r. – 290.

⁵⁸ W 2014 r. – 166, w 2015 r. – 227, w 2016 r. – 220.

z uwagi na upływ terminu ich ważności). Ponadto Kurator Okręgowy stwierdził, że kuratorzy ze względu na obawy o własne bezpieczeństwo (m.in. brak jednoznacznych procedur zabezpieczenia materiału biologicznego) powstrzymują się od przeprowadzania tego rodzaju badań. W wyniku wizytacji/lustracji przeprowadzonej w 2016 r. Kurator Okręgowy sformułował zalecenia w przedmiocie: **[1]** przestrzegania terminów czynności o charakterze cyklicznym w sprawach dozorowych oraz sposobu formułowania sprawozdań z przebiegu dozoru; **[2]** przeprowadzanie przez kuratorów zawodowych, zgodnie z obowiązującymi wymogami, wywiadów kontrolnych w sprawach prowadzonych przez kuratorów społecznych; **[3]** zintensyfikowania czynności nadzorczych kierownika Zespołu w obszarze zadań kuratorów zawodowych o charakterze sprawozdawczym i kontrolnym; **[4]** zwiększenia obsługi sekretarskiej zespołu, celem wyeliminowania praktyki wykonywania przez kierownika zespołu czynności administracyjno-biurowych, nieprzypisanych ustawowo; **[5]** zwiększenia częstotliwości pozyskiwania informacji ze środowiska sąsiedzkiego przez kuratorów oraz zintensyfikowania współpracy z Policją. Prezes Sądu przedkładając stanowisko Kierownika I Zespołu poinformował o sposobie wykorzystania sformułowanych zaleceń, przy czym wskazano na braku możliwości wykonania zalecenia dotyczącego zwiększenia obsługi sekretarskiej Zespołu, na co wpływ miało stanowisko Dyrektora Sądu, zgodnie z którym, mając na względzie obsadę etatową kadry urzędniczej i potrzeby Sądu, brak było możliwości zwiększenia obsady w sekretariacie I ZKSS bez szkody dla innych komórek organizacyjnych Sądu.

W II ZKKS zostały przeprowadzone przez Kuratora Okręgowego w Opolu w kontrolowanym okresie jedna wizytacja (w 2015 r.) oraz dwie lustracje (w 2015 i 2016 r.). Wizytacją objęto pracę kuratorów w zakresie respektowania ogólnie obowiązujących przepisów prawnych⁵⁹, a także prowadzoną dokumentację kuratorską (wizytacja przeprowadzona została w dniach 16 listopada – 17 grudnia 2015 r.). W podsumowaniu wizytacji Kurator Okręgowy wskazał, że dokumentowanie przebiegu nadzorów i podejmowanych na bieżąco czynności, należy uznać za prawidłowe i zgodne z ideą ograniczenia czynności biurowo-administracyjnych kuratora, związanej ze sprawozdawczością. Wskazał jednak m.in. na: **[1]** powinność zawierania w sprawozdaniach z objęcia nadzorów metod ich prowadzenia (jakimi kuratorzy chcą osiągnąć cele sprawowanych nadzorów), **[2]** zasadność wykazywania w dokumentacji nadzoru, w większym stopniu, związku przeprowadzonych czynności z ustalonym planem pracy w nadzorze, a także **[3]** stosowanie niewłaściwej nomenklatury w sporządzanej dokumentacji. Zalecenie powizytacyjne dotyczyło przeprowadzenia szkolenia kuratorów sądowych. Prezes Sądu w odniesieniu do tego zalecenia poinformował, że Kierownik II Zespołu nie widzi potrzeby przeprowadzenia ponownego szkolenia kuratorów, gdyż szkolenie takie zostało przeprowadzone w maju 2015 r., niemniej jednak na zebraniu kuratorów II Zespołu zostały przekazane zastrzeżenia Kuratora Okręgowego do dokumentowania przebiegu nadzorów, a kuratorzy zawodowi przyjęli do wiadomości wyniki wizytacji i zobowiązali się do ich uwzględnienia w toku wykonywanych czynności, także przez kuratorów społecznych oraz bieżącego eliminowania nieprawidłowości.

Lustracje przeprowadzone przez Kuratora Okręgowego w II ZKSS dotyczyły: **[1]** wykonania orzeczeń sądów w przedmiocie kontaktów rodzica z małoletnim w obecności kuratora sądowego, w tym trudności jakie napotyka kurator w realizacji tych orzeczeń, z uwzględnieniem sytuacji, gdy odbywają się one poza miejscem

---

⁵⁹ Okres od 1 stycznia 2011 r. do 31 grudnia 2014 r.

zamieszkania małoletniego⁶⁰ oraz [2] prawidłowości przyznawania wynagrodzenia ryczałtowego w sprawach, w których sąd ustalił kontakty uprawnionego z dzieckiem w obecności kuratora⁶¹. W wyniku lustracji przeprowadzonej w 2015 r. Kurator Okręgowy zalecił: [1] ujednoczenie nomenklatury stosowanej w sporządzanej dokumentacji, [2] uwzględnianie, w uzasadnionych przypadkach, w notatce z przebiegu czynności, propozycji dla sądu o wszczęcie z urzędu postępowania o zmianę postanowienia w sprawie kontaktu rodzica z dzieckiem, [3] adresowanie wniosków o wypłatę rachunków na podstawie art. 91 ust. 1 pkt 3 ustawy o kuratorach sądowych według właściwości sądu, który prowadzi postępowanie, [4] zmianę zarządzenia kierownika zespołu w konkretnej badanej sprawie. Kurator Okręgowy w podsumowaniu wskazał także na interpretacyjne oraz faktyczne trudności w wykonywaniu tego typu orzeczeń.

Prezes Sądu poinformował o wykonaniu dwóch pierwszych zaleceń przez Kierownika II Zespołu, w pozostałym zakresie wskazał odpowiednio, że przedkładane rachunki nie były kwestionowane przez oddziały finansowe Sądu i Sądu Okręgowego w Opolu, a ponadto zmiana zarządzenia uzależniona jest od odpowiedzi Sądu Okręgowego w Opolu na skierowaną korespondencję.

W wyniku lustracji przeprowadzonej w 2016 r. Kurator Okręgowy nie wydał zaleceń, niemniej jednak w podsumowaniu wskazał, że zgodnie z obowiązującymi przepisami kurator jest biernym obserwatorem spotkań rodziców z dzieckiem, w związku z czym zachodzi konieczność podjęcia prac legislacyjnych mających na celu zmianę obowiązujących przepisów.

(dowód: akta kontroli str. 432-741)

Zgodnie z zarządzeniami Kuratora Okręgowego *w sprawie oceny prawidłowości działania kuratorów rodzinnych w sprawach, w których ustanowiono nadzór kuratora i w których postępowanie toczy się ponad pięć lat dla spraw opiekuńczych i ponad trzy lata dla spraw nieletnich*⁶² Kierownik II ZKSS przedkładała informacje w tym zakresie do 30 listopada 2015 i 2016 r. W przedstawionych informacjach Kierownik wskazała, że w świetle przeprowadzonej analizy kuratorzy „nie przetrzymują” nadzorów, a długość ich sprawowania wynika m.in. z niewydolności wychowawczej rodziców (w sprawach opiekuńczych) oraz stopnia demoralizacji nieletnich (w sprawach nieletnich). Ponadto wskazała, że kuratorzy zawodowi na bieżąco analizują potrzebę sprawowania nadzorów i w razie zaistnienia potrzeby składają wnioski o zmianę zarządzeń opiekuńczych i uchylenie nadzoru. W II ZKSS na dzień 26 listopada 2015 r. w 442 sprawach opiekuńczych i 194 sprawach nieletnich, tj. łącznie 636 nadzorach było prowadzonych 121 nadzorów powyżej pięciu lat w sprawach opiekuńczych oraz 14 powyżej trzech lat w sprawach nieletnich. Natomiast, na dzień 30 listopada 2016 r. w 427 sprawach opiekuńczych i 185 sprawach nieletnich, tj. łącznie 612 nadzorach było prowadzonych 107 nadzorów powyżej pięciu lat w sprawach opiekuńczych oraz 10 powyżej trzech lat w sprawach nieletnich.

(dowód: akta kontroli str.1433-1444)

Badaniem kontrolnym objęto sposób postępowania z pięcioma losowo wybranymi skargami na czynności kuratorów sądowych, które wpłynęły do Sądu w badanym

⁶⁰ Okres objęty kontrolą od 1 stycznia 2013 r. do 30 listopada 2015 r. Lustracja przeprowadzona w dniach 25 listopada – 4 grudnia 2015 r.

⁶¹ W szczególności z uwzględnieniem spraw, w których sąd nie przyznał wynagrodzenia ryczałtowego lub odmówił wypłaty ryczałtu z podaniem przyczyn. Lustracja obejmowała wszystkie sprawy, które na dzień 7 kwietnia 2016 r. pozostawały w referatach kuratorów zawodowych, dotyczących przedmiotu lustracji. Lustracja przeprowadzona w dnia 31 marca – 28 kwietnia 2016 r.

⁶² Zarządzenie Kuratora Okręgowego w Opolu Nr 6.2015 z dnia 11 czerwca 2015 r., zmienione Zarządzeniem Kuratora Okręgowego w Opolu nr 1/2016 z dnia 31 maja 2016 r.

okresie. We wszystkich przypadkach stwierdzono nieprawidłowości polegające na nieprzebrzeganiu przepisów *kpa*, co opisane zostało w dalszej części wystąpienia, niemniej we wszystkich tych przypadkach skarga na działalność kuratora sądowego została oceniona przez Kuratora Okręgowego w Opolu, jako bezzasadna.

(dowód: akta kontroli str. 1445-1476)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Oględziny dwóch legitymacji kuratorów społecznych II ZKSS wykazały, że w obu przypadkach ważność tych legitymacji nie była na bieżąco poświadczana, pomimo tego, że stosownie do załącznika nr 3 do zarządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 czerwca 2002 r. w sprawie określenia wzorów legitymacji kuratora zawodowego, aplikanta kuratorskiego oraz legitymacji kuratora społecznego ważność tych legitymacji przedłuża się corocznie poprzez przystawienie właściwej pieczęci sądu wraz ze wskazaniem roku jej ważności.

W skontrolowanych przypadkach:

- a) jedna z legitymacji⁶³ została wystawiona w 2012 roku, a jej ważność przedłużano jedynie na rok 2014 i 2016. W dniu przeprowadzenia oględzin (tj. 29 maja 2017 r.) ważność legitymacji nie była przedłużona na rok 2017. Kurator społeczna oświadczyła, że wykonuje pracę zawodową poza Opolem do godziny 16:00 lub 18:00, w związku z czym nie miała możliwości złożenia legitymacji celem przedłużenia jej ważności w godzinach pracy Sądu.
- b) druga legitymacja⁶⁴, której oględziny przeprowadzono w dniu 30 maja 2017 r., została wystawiona w dniu jej przedłożenia do oględzin, a tym samym w 2017, w okresie poprzedzającym ten dzień, kurator społeczny nie posiadał ważnej legitymacji. Kurator społeczna oświadczyła, że w miejscu, w którym wykonuje swoją pracę zawodową nie jest osobą anonimową, a osoby z którymi spotyka się w związku z pełnioną funkcją kuratora społecznego wiedzą o tym, że pełni taką funkcję.

(dowód: akta kontroli str. 56-65)

2. W I i II ZKSS stwierdzono przypadki nieprawidłowego procedowania skarg na czynności kuratorów sądowych. Zgodnie z art. 231 *kpa* jeżeli organ, który otrzymał skargę (tj. Prezes Sądu), nie jest właściwy do jej rozpatrzenia, obowiązany jest niezwłocznie, nie później jednak niż w terminie siedmiu dni przekazać ją właściwemu organowi, zawiadamiając równocześnie o tym skarżącego, albo wskazać mu właściwy organ. Na podstawie art. 34 ust. 2 pkt 14 ustawy o kuratorach sądowych rozpoznawanie skarg i wniosków dotyczących czynności kuratorów sądowych w okręgu należy do kuratora okręgowego.

I tak skarga na działalność: **[1]** kuratora (II Zespołu) złożona w Sądzie Rejonowym w dniu 15 kwietnia 2014 r. została przekazana do rozpatrzenia Kuratorowi Okręgowemu dwa dni po terminie, za pośrednictwem Kierownika II ZKSS, bez poinformowania składającego skargę o jej przekazaniu zgodnie z właściwością; **[2]** kuratora (II Zespołu) złożona do Sądu Rejonowego drogą elektroniczną w dniu 13 listopada 2014 r., została przekazana do rozpatrzenia Kuratorowi Okręgowemu, za pośrednictwem Kierownika II ZKSS bez poinformowania składającego skargę o jej przekazaniu zgodnie z właściwością; **[3]** kuratora (I Zespołu) złożona w Sądzie Rejonowym w dniu 4 marca 2015 r. została przekazana do rozpatrzenia Kuratorowi Okręgowemu 22 dni po terminie,

⁶³ Nr 344.

⁶⁴ Nr 421.

za pośrednictwem Kierownika I ZKSS, przy czym (zgodnie z wyjaśnieniami) o jej przekazaniu poinformowano skarżącą w rozmowie telefonicznej; [4] kuratora (II Zespołu) złożona w Sądzie Rejonowym 17 września 2015 r., została przekazana do rozpatrzenia Kuratorowi Okręgowemu 12 dni po terminie, przez Kierownika II ZKSS, bez poinformowania skarżącego o jej przekazaniu zgodnie z właściwością; [5] kuratora społecznego (II Zespołu), która wpłynęła do Sądu Rejonowego w dniu 9 lutego 2016 r. została przekazana do rozpatrzenia Kuratorowi Okręgowemu przez Kierownika II ZKSS.

Kierownik II ZKSS wyjaśniła, że po wpłynięciu skargi na czynności kuratorów sądowych do II Zespołu prosiła kuratora zawodowego, którego dotyczyła skarga o ustosunkowanie się do zarzutów zawartych w skardze. Jeżeli skarga dotyczyła kuratora społecznego, za pośrednictwem kuratora zawodowego zobowiązywała kuratora społecznego do złożenia wyjaśnień na piśmie. Następnie skargę z wyjaśnieniami kuratora sądowego przesyłała bezpośrednio do kuratora okręgowego. Wskazała, że w przypadkach gdy skarga wpływała bezpośrednio do kuratora okręgowego, ten przysyłał kopie skargi z prośbą o ustosunkowanie się do zarzutów w niej zawartych. Kierownik wyjaśniła, że w jej mniemaniu, celem skrócenia procedury przesyłała skargę wraz z wyjaśnieniami, w związku z czym mógł zostać niezachowany siedmiodniowy termin do przekazania jej do kuratora okręgowego. Kierownik w toku kontroli oświadczyła, że gdy skargi będą wpływały do II ZKSS dochowywać będzie procedur wynikających z *kpa*.

Kierownik I ZKSS wyjaśniła, że dozorowana w adresowanym do kierownika zespołu piśmie domagała się m.in. zmiany kuratora prowadzącego jej sprawę i nie oceniła go, jako skargi na czynności kuratora. Dozorowana w rozmowie telefonicznej zgodziła się, że skoro prawdopodobnie będzie kończyć odbywanie kary, taka zmiana nie będzie konieczna. Kierownik wskazała, że dozorowana uznała wówczas, że uważa sprawę za załatwioną, bez konieczności udzielenia jej pisemnej odpowiedzi. Dopiero później (gdy sąd nie udzielił dozorowanej warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbycia reszty kary) dozorowana, stawiając się u kierownik Zespołu osobiście, poprosiła by jej pismo potraktować jako skargę i odpowiedzieć jej pisemnie. Kierownik wyjaśniła, iż wówczas poinformowała rozmówczynię, że takie skargi rozpoznaje Kurator Okręgowy, któremu przekaże sprawę do rozpoznania.

NIK wskazuje, że na podstawie ww. przepisów *kpa* i ustawy o kuratorach sądowych skargi na działalność kuratorów rozpatruje właściwy kurator okręgowy i to do niego należy całościowa ocena sprawy, a także ewentualne gromadzenie materiału dowodowego koniecznego do udzielenia odpowiedzi na skargę. Bez względu zatem na okoliczności, skargi wpływające do Sądu należy kierować zgodnie z właściwością do kuratora okręgowego w terminach przewidzianych *kpa* z jednoczesnym pisemnym poinformowaniem skarżącego o takim przekazaniu. Ponadto zwrócić należy uwagę, iż bez względu na faktyczny obieg skargi (np. jej bezpośrednie złożenie do Kierownika Zespołu, lub przekazanie jej przez biuro podawcze) skarga taka, składana jest do organu, jakim jest Prezes Sądu i to do niego należy przekazanie jej do organu właściwego.

(dowód: akta kontroli str. 1445-1476)

Ocena cząstkowa

W badanym okresie realizowano zadania związane z nadzorem i kontrolą nad działalnością kuratorów sądowych, a także podejmowano działania mające na celu koordynację ich pracy. Skargi na działalność kuratorów sądowych przekazywane były do Kuratora Okręgowego, jako podmiotu właściwego do ich rozpatrzenia, jednakże nie dochowywano w związku z ich przekazywaniem części wymogów proceduralnych wynikających z *kpa*.

5. Obowiązki o charakterze administracyjnym i sprawozdawczym

Opis stanu faktycznego

Kierownicy I i II ZKSS sporządzali sprawozdania i informacje o działalności zespołów realizując tym samym obowiązek, o którym mowa w art. 41 ust. 1 pkt 12 ustawy o kuratorach sądowych. Obowiązki te realizowane były w szczególności poprzez przygotowywanie sprawozdań statystycznych MS-S40 *Sprawozdanie z działalności kuratorskiej służby sądowej* oraz sporządzanie przez kierowników Zespołów, kierowanych do Kuratora Okręgowego w Opolu sprawozdań opisowych z działalności Zespołów w poszczególnych latach. Kierownik I ZKSS sporządzał ponadto *Informacje dotyczące nadzorowania wykonywania kary ograniczenia wolności oraz pracy społecznie użytecznej przez I Zespół Kuratorskiej Służby Sądowej Wykonujący Orzeczenia w Sprawach Karnych w Sądzie Rejonowym w Opolu*.

Wykonywanie zadań o charakterze administracyjnym i sprawozdawczym przez Kierowników I i II Zespołu wpływało na zakres realizowanych przez nich obowiązków kuratora⁶⁵.

(dowód: akta kontroli str. 154-189, 199, 286-314, 316, 340-342, 383-385, 403-431)

W I i II Zespole wykorzystywano w szczególności dostęp do aplikacji KURATOR 2 oraz systemu informacji prawnej. Ponadto Kuratorzy I Zespołu mieli m.in. dostęp do systemu SDE 24, NoeSAD oraz PeselSAD.

(dowód: akta kontroli str. 199-200, 317-318)

Ustalone nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Kierownicy I i II Zespołu prawidłowo wywiązywali się, z obowiązku przedkładania wymaganych przepisami prawa sprawozdań, a także pozostałych dokumentów o charakterze informacyjnym.

IV. Wnioski

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli⁶⁶, wnosi o:

1. Poinformowanie Kuratora Okręgowego Sądu Okręgowego w Opolu o wynikach niniejszej kontroli.
2. Postępowanie ze skargami wpływającymi na działalność kuratorów sądowych zgodnie z wymogami *kpa*.
3. Weryfikację ważności legitymacji kuratorów społecznych, oraz podjęcie działań zapobiegających sytuacjom, w których sądowi kuratorzy przeprowadzają czynności służbowe w oparciu o nieaktualne legitymacje służbowe.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

⁶⁵ Stosownie do art. 41 ust. 2 w zw. z ust. 1 ustawy o kuratorach sądowych Kierownik zespołu wykonuje obowiązki kuratora w wymiarze umożliwiającym należyte wykonywanie zadań niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w zakresie działań zespołu.

⁶⁶ Dz. U. z 2017 r., poz. 524.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK we Wrocławiu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Wrocław, dnia 6 lipca 2017 r.

Kontrolerzy

Krzysztof Całka
doradca ekonomiczny

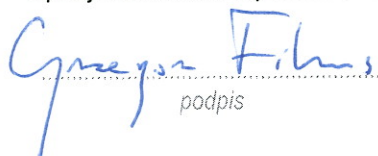
Podpis

Jakub Mucha
specjalista kontroli państwowej

podpis

Grzegorz Fikus
specjalista kontroli państwowej

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura we Wrocławiu

p.o. Dyrektor
Radosław Kujawiński

podpis

